

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primijeno: 25. 11. 2022.			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
01	2995		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br: **01-4040**, 29.12.2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod nazivom **Frazeologija u romanu *Ratna sreća* Mihaila Lalića** kandidatkinje Jelice Čalasan (broj indeksa 16/20), Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer: Nauka o jeziku, u sljedećem sastavu: prof. dr Rajka Glušica (mentorka), prof. dr Zorica Radulović i doc. dr Nataša Jovović (članice). Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad **Frazeologija u romanu *Ratna sreća* Mihaila Lalića** kandidatkinje Jelice Čalasan napisan je na šezdeset osam strana standardnog formata. Pored uvodnih napomena datih u *Apstraktu* (na crnogorskom i engleskom jeziku) i *Uvodu*, osnovnu strukturu rada čine poglavlja: *Opus Mihaila Lalića*, *Frazeologija*, *Analiza frazeologizama u romanu *Ratna sreća**, *Zaključak* i *Literatura*. Rad je napisan po propisanim pravilima u tehničkom i sadržinskom smislu.

KONCEPCIJA RADA

U uvodnom poglavlju kandidatkinja opisuje predmet i cilj izučavanja, obrazlaže hipoteze i metodološki okvir kao i istraživački korpus. Predmet ovog rada čini analiza frazeologizama

zastupljenih u Lalićevom romanu *Ratna sreća*. Rad se sastoji od tri dijela od kojih prvi obuhvata osnovne informacije o djelu Mihaila Lalića, drugi teorijska polazišta iz oblasti frazeologije a treći se odnosi na konkretnu analizu frazeologizama iz romana *Ratna sreća*.

U prvom dijelu rada se najprije govori o poziciji Mihaila Lalića i njegovog djela u istorijskom i književnom kontekstu crnogorske književnosti, zatim se u osnovnim crtama daju podaci o dosadašnjim istraživanjima Lalićevog djela, posebno se ističu rezultati istraživanja koja se tiču njegovog jezika i stila. Na kraju ovog dijela rada kratko se govori i poetici romana *Ratna sreća* koji je prvi roman tetralogije (*Zatočnici*, *Dokle gora zazeleni*, *Gledajući dolje na dumove*) i čija će frazeologija biti ispitivana u ovom radu.

U drugom dijelu rada predstavlja se frazeologija kao lingvistička disciplina, terminološka raznolikost osnovne frazeološke jedinice, definicije, odlike i klasifikacije frazeologizama. Dakle, u ovom dijelu se daju teorijske i terminološke osnove za dalji rad i istraživanje. Kad je klasifikacija frazeologizama u pitanju u ovom dijelu se predstavljaju sve podjele, pa i one koje se neće koristiti u centralnom dijelu rada

U centralnom dijelu magistarskog rada popisani su svi frazeologizmi iz romana *Ratna sreća* (registrovan je 281 frazeologizam) i izvršena je njihova strukturno-semantička analiza. Najprije je izvršena njihova klasifikacija prema strukturnom sastavu na frazeologizme fonetske riječi, predložko-padežne konstrukcije, frazeologizme skupove riječi i frazeologizme rečenice. Kada je riječ o frazeologizmima prema strukturnom sastavu dominiraju rečenične strukture, i to najviše predikatske rečenice tipa: *doći praznih ruku*, *pobjeći od motike*, *proturiti glas*, *biti svakom vragu na udarcu*, *spala knjiga na dva slova*, *mlatiti praznu slamu*, *ne primirisati ni barut*, *iznijeti na rđav glas*, *ne laje kuca sela radi*, *no sebe radi*, *biti rijedak kao po grobu jagode...*

Druga klasifikacija rađena je prema leksičkom sastavu. Konstatovano je da su najbrojniji somatski frazeologizmi i to oni u kojima se pojavljuju riječi glava (14 puta): *založiti glavu*, *posjeći glave*, *udarati glavom u zid*; zatim, oko (13 puta): *otvoriti nekome oči*, *ne upadati nekome u oči*, *vaditi oči*, ruka (13 puta): *nositi na rukama*, *raširiti ruke ka nečemu*, *imati čiste/prljave ruke*, obraz (5 puta): *čuvati obraz*, *crn obraz*, *uljeglja im rđa u obraze*, noga (4 puta): *držati se na nogama*, *imati kratke noge*, *ustati na noge*. Takođe se uočava i manji broj fitonima (npr. *povijati u pamuk*, *biti rijedak kao po grobu jagode*), zoonima (*sklanjati se kao kune u jame*, *biti crna ovca*) i hidronima (*ispraviti krivu Drimu*).

Po trećoj klasifikaciji izdvojeni su frazeologizmi prema semantičkom sadržaju koji se odnose, najveći broj, na čovjekovo ponašanje (npr. *ne moći bez đavola, ostaviti nekog na cjedilu, tapšati nekoga po leđima, gledati svoj račun, dušu izvaditi nekom na mukama...*), a nešto manje je zapaženo onih koji se tiču čovjekovog karaktera (*biti cjepanica ili imati jake živce*), razmišljanja (*moriti brigu, pasti nekome nešto na um...*) i djelovanja (*baciti se na posao, pobjeći od motike*).

Kada je u pitanju podjela frazeologizama po emocionalno-ekspresivnoj obojenosti zapaža se da su pretežniji negativno obojeni frazeologizmi u romanu „Ratna sreća“, tj. oni dominiraju u odnosu na frazeologizme koji su pozitivno obojeni: *staviti špicu među ljude, doživjeti jade, gledati poprijeko, ogubati crnogorski hljeb, sasjeći očima, bosti jedno s drugim, iznijeti na rđav glas, ni bog ne može da popravi, pucati po rebrima, ni pas s maslom ne bi progutao, naučiti nekoga pameti, udarati glavom u zid, govoriti iza leđa, neće izvući živu glavu...*

U radu se govori i o stilogenosti frazeologizama koji zbog slikovitosti i ekspresivnosti spadaju u jake pozicije teksta i koji nose značajan stilski pečat jezika jednog pisca, utvrđeno je da dio frazeologizama u ispitivanom romanu pripada narodnom govornom jeziku ljudi sa sjevera Crne Gore, a da najviše ima onih frazema koji su odlika književno-umjetničkog stila i govornog jezika: *spala knjiga na dva slova, rasti kao iz vode, tuđa ruka svrab ne češe, zapeti kao kost u grlu, kako siješ tako i požnješ...*

Napravljena je i vrlo interesantna podjela na frazeologizme koji pripadaju naratoru i frazeologizme koji pripadaju ostalim likovima romana. Najveći dio frazeologizama (218) pripada glavnom liku romana i naratoru Peju Grujoviću na osnovu kojih se mogu analizirati njegov karakter, ideologija, stavovi, odnos prema dugima i slično.

U *Zaključku* kandidatkinja ukratko sumira temeljne rezultate istraživanja i ukazuje na pravce mogućih daljih istraživanja frazeologije Mihaila Lalića. Na kraju rada je i *Literatura* u kojoj su popisane bibliografske jedinice korišćene u radu i koja pokazuje da su korišćene reference relevantne za temu ovog rada.

METODE I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja ovog rada je analiza popisanih frazeologizama u Lalićevom romanu *Ratna sreća* na osnovu koje se mogu donositi zaključci o stilu i jeziku ovog veoma značajnog crnogorskog pisca. Analiza nekog književnog djela nije kompletna bez lingvostilističke analize, budući da se u jeziku pisca kriju ključni segmenti za razumijevanje samog teksta, ali i književnih postupaka umjetnika. Kombinovanjem jezičke i stilske analize dobijaju se najznačajniji i najbolji rezultati u analizi književnog djela. Prema tome u ovom radu su se koristile metode lingvističke stilistike, frazeologije i semantike pri klasifikaciji i analizi frazeologizama.

Kandidatkinja se u radu koristila prije svega, analitičkom metodom, ali i komparativnom metodom, kao i metodom analize sadržaja. Korišćena je i metoda analogije, generalizacije i konkretizacije. Na kraju se koristi metod sinteze kako bi se sumirali rezultati istraživanja i dali potencijalni pravci za buduće analize i interpretacije jezičkih i stilskih karakteristika djela Mihaila Lalića.

ISTRAŽIVAČKA PITANJA

U lingvostilističkoj literaturi nalazimo da se u jake pozicije teksta ubrajaju oni segmenti teksta koji su po svojoj poziciji ili formi od suštinske važnosti za razumijevanje tog teksta. (Katnić-Bakaršić 2001: 268). U jake pozicije teksta spadaju naslov, podnaslov, moto, epitaf, prva i poslednja rečenica teksta, ali se u nešto širem smislu u jake pozicije teksta ubrajaju i imenovanja u tekstu, stilske figure, poslovice, izreke, citati, frazeologizmi i sl. Dakle, cilj istraživanja u ovom radu je da se kroz frazeologizme kao jake pozicije teksta, tj. kroz lingvističku i lingvostilističku analizu pristupi analizi stila i jezika romana *Ratna sreća*. Frazeologizmi uz ostale elemente poput poslovice, izreka, citata i sl, čine osnovu za sagledavanje stila i izraza nekog pisca, pa je cilj ovog rada da se istraživanje usmjeri manje na izučavanje njihovog gramatičkog, sintaksičkog i strukturalnog aspekta, a više na semantičku i stilističku ulogu u poetici Mihaila Lalića.

Imajući u vidu prethodno navedene i definisane ciljeve, te predmet i zadatke istraživanja postavljena je glavna hipoteza: *U romanu „Ratna sreća” frazeološke jezičke jedinice čine osnovu*

za razumijevanje stilogenosti i stilematičnosti rečenice Mihaila Lalića. Uz ovu glavnu hipotezu postavljena su i sljedeća istraživačka pitanja: 1. U kojoj mjeri su jezik i stil romana *Ratna sreća* određeni frazeologizmima kao jakim pozicijama teksta? 2. Na koji način se kroz upotrebu frazeologizama kreira simbolička i ikonička funkcija jezika svojstvena Lalićevoj prozi?

Kandidatkinja je potvrdno odgovorila i dokazala postavljenu hipotezu ali i dva istraživačka pitanja jer je pokazala u radu da stil u analiziranom romanu u velikoj mjeri zavisi od frazeologizama, a njihovom upotrebom kreirana je simbolička i ikonička funkcija jezika koja je svojstvena Lalićevoj pripovjednoj prozi, što je najočiglednije kada se analiziraju frazeologizmi koji pripadaju naratoru romana, Peju Grujoviću.

ZAKLJUČCI I NAUČNI DOPRINOS

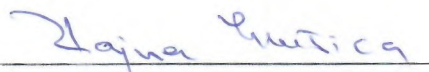
U master radu *Frazeologizmi u romanu Ratna sreća Mihaila Lalića* kandidatkinja je najprije postavila teorijske temelje na osnovu kojih je mogla da započne sopstveno istraživanje građe. Osnovni podaci o Lalićevom djelu, njegovom jeziku i stilu preuzeti iz literature i dosadašnjih naučnih istraživanja, zatim osnovne teorijske postavke iz frazeologije kao nauke o frazemima poslužili su kandidatkinji kao polazište. Izdvajanje frazeologizama iz romana *Ratna sreća* je jedan dio rada, zatim slijedi njihova klasifikacija po više kriterijuma, a onda semantička i stilska analiza.

Dakle, na osnovu istraživanja i analize frazeologizama romana *Ratna sreća* kandidatkinja je u svom radu pokazala sposobnost za naučni rad i korišćenje relevantne naučne literature. Naučnim argumentima dokazala je postavljenu hipotezu i istraživačka pitanja. Ovim radom je obogaćena naučna literatura o jeziku i stilu Mihaila Lalića i crnogorska frazeologija koja tek treba da dobije potpunije opise i rječnike.

Na osnovu svega rečenog Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati Izvještaj o ocjeni master rada kandidatkinje Jelice Člasan i da odobri javnu odbranu pomenutog master rada.

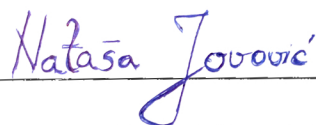
U Nikšiću, 23.11.2022. god.

Komisija:

prof. dr Rajka Glušica, mentorka

prof. dr Zorica Radulović

Doc. dr Nataša Jovović

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predmet: Predlog Komisije za odbranu master rada

Predlažem da Komisiju za odbranu master rada pod nazivom **Frazeologizmi u romanu *Ratna sreća Mihila Lalića*** kandidatkinje Jelice Čalasan (16/20) sa Studijskog programa za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer: Nauka o jeziku, čine:

1. Prof. dr Rajka Glušica, mentorka
2. Prof. dr Zorica Radulović, predsjednica komisije
3. Doc. dr Nataša Jovović, članica komisije.

Prof. dr Rajka Glušica

Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti

